

تقدیم به شہدای منطقہ می زرنڈیہ

با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

مکاهی به

کوشش های شهرآموذیه (مانیه)

امیرآباد (امروا)

ززندکنه

تهیه و تنظیم: محمد ابراهیم مطیع

۱۳۹۸

سرشناسه: مطبع، محمدابراهیم، ۱۳۲۹-

عنوان و نام پدیدآور: نگاهی به گویش‌های شهر مأمونیه (مأمونیه)، امیرآباد (امروا)، زرنده کهنه / تهیه و تنظیم محمدابراهیم مطبع.

مشخصات نشر: قم: آتریس، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص

شابک: ۲۰۰۰۰ ریال: 978-600-875417-6

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نماینده‌ی مردم شهرستان ساوه و زرنده در مجلس شورای اسلامی، جناب آقای مهندس منصوری.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۲۸.

موضوع: زبان‌های ایرانی -- ایران -- مأمونیه -- گویش‌ها / موضوع: Iranian languages -- Dialects -- Iran -- Mamuniyeh

موضوع: زبان‌های ایرانی -- ایران -- امیرآباد (زرنده) -- گویش‌ها / موضوع: Iranian languages -- Dialects -- Iran -- Amirabad (Zarandiye)

موضوع: زبان‌های ایرانی -- ایران -- زرنده کهنه -- گویش‌ها / موضوع: Iranian languages -- Dialects -- Iran -- Zarand-e-Kohne

موضوع: مأمونیه / موضوع: امیرآباد (زرنده) / موضوع: Mamuniyeh (Iran) / موضوع: Amirabad (Zarandiye)

موضوع: زرنده کهنه / موضوع: Zarand-e-Kohne (Iran)

رده بندی کنگره: PIR۳۰۲۴

رده بندی دیویی: ۹۴۴ مر

نام کتاب: نگاهی به گویش‌های شهر مأمونیه، امیرآباد، زرنده کهنه

نام مؤلف: محمد ابراهیم مطبع

ناشر: انتشارات آتریس

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۸

طراحی روی جلد: عکاسی فرهنگ (حمید راسخ)

تصحیح و ویراستاری: علی دقیقی

چاپ: زمزم / صحافی: براتی

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۵۴-۱۷-۶

مرکز پخش: قم انتشارات آتریس

تلفن: ۰۹۱۲۶۶۵۹۴۲۶

با همکاری نماینده‌ی مردم شهرستان ساوه و زرنده در مجلس شورای

اسلامی، جناب آقای مهندس منصوری

فهرست

عنوان

صفحه

پیشگفتار.....	۱۰
گویش‌ها و اصطلاحات.....	۱۵
مأموئیه زرنديه - مامئیه - بعضاً امیرآباد و زرنند کهنه.....	۱۵
حرف الف:.....	۱۷
حروف ب:.....	۲۴
حرف پ:.....	۲۹
حرف ت:.....	۳۳
حرف ج:.....	۳۸
حرف چ:.....	۴۱
حرف خ:.....	۴۵
حرف ر:.....	۵۲
حرف سین:.....	۵۳
حرف شین:.....	۵۷
حروف ض - ذ - ز:.....	۶۰
حرف ع:.....	۶۲
حرف ف:.....	۶۳

- ۶۴.....حروف قاف و غین:
- ۶۹.....حرف کاف:
- ۷۵.....حرف گاف:
- ۷۹.....حرف ل:
- ۸۲.....حرف م:
- ۸۵.....حرف ن:
- ۸۶.....حرف واو:
- ۸۸.....حروف ه - ح:
- ۹۲.....حرف یا:
- ۹۴.....ضرب‌المثل‌ها:
- ۱۰۹.....مَتلک‌ها:
- ۱۰۹.....دشنام‌ها - نفرین‌ها - دعاها:
- ۱۱۱.....دعاها:
- ۱۱۲.....مشاغل:
- ۱۱۲.....مشاغل با پسوند چی:
- ۱۱۳.....مشاغل با پسوند کِش، کِشیدن:
- ۱۱۴.....مشاغل بعضاً مشاغل دیگری که صرفاً به نام‌های آن اکتفا شده:
- ۱۱۵.....مشاغل فصلی دیگر:
- ۱۱۷.....بازی‌ها:

- نام بازی‌ها به زبان محلی..... ۱۱۷
- بعضی از باورها..... ۱۱۹
- شعر به گویش‌های محلی مأمونیه‌ای..... ۱۲۰
- غزل آداب و رسوم مامنیه‌ای..... ۱۲۲
- بعضی از اشعار و ترانه‌های فراموش شده..... ۱۲۴
- مَخل قُبای غَم آنگیز..... ۱۲۴
- چادرِ یی لای غَم آنگیز..... ۱۲۵
- بعضی از لالایی‌های فراموش شده مادرانه..... ۱۲۵
- پیشنهاد..... ۱۲۵
- منابع و مآخذ..... ۱۲۸

پیشگفتار

سخن گفتن و نگارش از دیرباز با آدمی عجین بوده و تاریخ پیدایش زبان در میان آدمیان به درستی روشن نیست. بسیاری عقیده دارند که نخستین کلام از آسمان بر آدمیان نازل شده و بعد از آن زمینه‌هایی برای این حیوان ناطق فراهم شده است. از جمله نیاز و دسته‌جمعی زندگی کردن، باعث درک مفاهیم و انتقال به دیگران به چه شکل بوده، کاملاً مشخص نیست. از آیات و روایات و عِلْمَةُ اَسْمَاء کَلَّهَا همان نخستین کلام که بر آدم آموخته شده هیچ شکی نیست.

عده‌ای بر این باورند که نوح را سه پسر بود، غیر از کنعان که غرق شد، اولی سام، دومی حام و سومی یافث؛^۱

۱. بنی سام‌ها: شامل (بابلان، آشوریان، یهودیان، کلدانیان، آرامیان، اعراب و عبرانی‌ها و...)؛^۲

۲. بنی حام‌ها: شامل (قبطیان، بربریان، سودانیان، حبشیان زنگباریان، هندوان و...)؛^۳

۳. بنی یافث‌ها: شامل (ترکان، مغولان، یاجوج و ماجوج، صقالبه (اسلاویان) و ...)؛^۴

«زبان باستانی ایرانیان، پارسی باستانی یا پارسی قدیم یا فرس قدیم یا پارسی هخامنشی یکی از لهجه‌های کهن ایران که کتیبه‌های شاهنشاهان هخامنشی بدان نوشته شده است. این لهجه با لهجه‌ی اوستائی و زبان سانسکریت که کتاب مقدس

۱. لغت‌نامه دهخدا، دهخدا، علی اکبر، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۷۷، چاپ دوم، جلد ۱۵، صفحه ۲۲۸۱۱.

۲. فرهنگ معین، معین، دکتر محمد، چاپ هشتم، انتشارات امیرکبیر، تهران، ۱۳۷۱، جلد ۵، صفحه ۲۸۷ و لغت‌نامه دهخدا، دهخدا، علی اکبر، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۷۷، چاپ دوم، جلد ۴، صفحه ۲۲۸۱۱.

۳. فرهنگ معین، معین، دکتر محمد، انتشارات امیرکبیر، تهران، ۱۳۷۱، چاپ هشتم، جلد ۵، صفحه ۴۵۲ و لغت‌نامه دهخدا، دهخدا، علی اکبر، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۷۷، چاپ دوم، جلد ۶، صفحه ۸۵۷۶-۸۵۷۵.

۴. لغت‌نامه دهخدا، دهخدا، علی اکبر، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۷۷، جلد ۱۵، چاپ دوم، صفحه ۲۳۷۰۵ و

هندوان (ودا) بدان زبان است، از یک اصل می‌باشند. قدیمی‌ترین کتابت زبان پارسی قدیم مربوط به عهد داریوش اول است.^۵

«کتیبه‌های عهد هخامنشی که به خط میخی است به لغت معمول پارسه یعنی به زبان فرس قدیم نوشته شده و فرس قدیم که با زبان اوستا قرابتی دارد همان است که فارسی عهد ساسانی (پهلوی) و فارسی امروز، از آن اشتقاق یافته و بسیاری از لغات آن با اختصار و تحریفاتی هنوز هم معمول است.»^۶

و در کتابی دیگر، ضمن بیان تفاوت میان زبان پهلوی ساسانی با پهلوی اشکانی، آمده است: «زبان فارسی امروز ما از ریشه‌ی این دو زبان پهلوی گرفته شده و لغات عربی بسیار در آن داخل گردیده است. در عهد ساسانیان هم لغات خارجی در زبان فارسی بود ولی اکثر آنها را می‌نوشتند و معنی فارسی آن را می‌خواندند مثلاً می‌نوشتند باب، ولی در موقع خواندن در می‌گفتند.»^۷

«در گذشته‌ها عده‌ای زبان دری را منسوب به «دره» و «دربار» می‌دانستند و مدعی بودند که این زبان، زبان رسمی دربارها بوده. به این لحاظ «دری» نامیده شده است؛ چنانکه در روایات ابن‌المقفع، یاقوت‌الحموی، حمزه اصفهانی و برخی دیگر از دانشمندان، از آن به‌عنوان دو زبان جداگانه یاد شده، که «دری» را زبان مختص دربار و درگاه و «پارسی» یا «فارسی» را زبان موبدان، دانشمندان و اهل فارس خوانده‌اند.»^۸

«المقدسی» نیز می‌گوید: «زبان‌هایی از این قبیل را از آن جهت دری گویند که زبانی است که نامه‌های پادشاه بدان نوشته می‌شود و عریضه‌هایی که به او تقدیم می‌دارند با آن زبان است و اشتقاق آن از در است و آن به معنی باب است؛ یعنی آنکه زبان دری زبانی است که اهل باب (یعنی اهل درگاه پادشاه) بدان سخن می‌گویند»^۹

۵. همان، جلد ۴، صفحات ۵۳۴۴ و ۵۳۴۳.

۶. دوره‌ی عمومی سال اول متوسطه، اقبال آشتیانی، عباس، بی‌جا، بی‌تا، صفحات ۱۷۱ و ۱۷۲.

۷. تاریخ دوم دبیرستان، شیبانی، عبدالحسین و دیگران، تهران، چاپخانه فردوسی، ۱۳۲۰، صفحات ۵۹ و ۵۸.

۸. کتاب و ادبیات دری، احمد یاسین فرخاری، فلام سرور بغلانی، چاپ افغانستان، ۱۳۹۶، صفحات ۵۵-۵۶.

۹. تاریخ ادبیات در ایران، صفا، ذبیح‌الله؛ تهران، انتشارات فردوس، چاپ دوازدهم، ۱۳۷۱، صفحه ۱۵۷.